

Jaarverslag
Stichting Huis Bergh
2017

KASTEEL
HUIS BERGH

Jaarverslag 2017

Stichting Huis Bergh

30 mei 2018

Vastgesteld door het bestuur van Stichting Huis Bergh

d.d. 7 juni 2018

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'M' followed by a horizontal line and a small flourish at the end.

M. J.C. van Hasselt, voorzitter Stichting Huis Bergh

Inhoudsopgave

Woord vooraf	5
Inleiding	6
1. Kasteel en omliggend landgoed	7-8
• In stand houding	7
• Project herinrichting plein voorburcht	8
• Vrienden	8
• Ridders en Heeren	8
2. Openstelling & publiek	9-18
• Tentoonstellingen	9
• Het jaar in vogelvlucht	10-16
• Bezoekcijfers	17
3. Collecties	18-19
• In stand houding	18
• Verwerving manuscript	18
• Uitgaande bruiklenen	19
4. Monumenten en andere panden	20-22
• In stand houding	20
• Project restauratie korenmolen 's-Heerenberg	21
• Grafelijke torenmolen in Zeddam	21
• Huurderswisselingen	22
5. Bossen en landerijen	23-24
6. In stand houding	23
• Toezicht en handhaving	23
• Project Lanenherstel Bergherbos	24
• Project Motte Montferland	24
• Project Loolaan	24
7. Organisatie	25-27
• Medewerkers & medezeggenschapsraad	25-26
• Vrijwilligers	26
• Bestuur & Governance	26-27
8. Financiën	28-29
• Verkorte jaarrekening	28
• Subsidiënten, sponsors en fondsen	29

Woord vooraf

Het jaar 2017 was een bijzonder jaar voor Huis Bergh waarin een aantal projecten is gestart en afgerond. Zo is het plein van de voorburcht heringericht en opnieuw bestraat en is de verwerving van een zeer bijzonder manuscript met unieke pentekeningen en voorin het wapen van Huis Bergh een feit geworden.

Vele bezoekers wisten ook dit jaar de weg te vinden naar het kasteel, zijn tuinen en parkbos en de omliggende bosgebieden. De jaarlijkse seizoenstentoonstelling, deze keer getiteld 'Honderd heiligen op Huis Bergh' en gewijd aan de vele heiligen van wie afbeeldingen zijn bewaard in de collecties van Huis Bergh, zorgde voor de nodige aandacht bij pers en publiek.

In 2017 heeft ook een directiewissel plaatsgevonden. Diane Visser, al bijna 50 jaar werkzaam voor Huis Bergh, heeft bij de opening van de seizoenstentoonstelling het stokje overgedragen aan Marijke Brouwer. Diane Visser blijft nog tot de zomer van 2018 als adviseur verbonden aan Huis Bergh, met name voor de afronding van enige grote projecten.

Dit jaar is ook een nieuwe erfpachter gevonden voor het hotel-restaurant op de Motte Montferland. Deze heeft de renovatie van het verouderde etablissement ferm en grondig ter hand genomen. De heropening voor het publiek is voorzien voor april 2018.

Ten slotte is aan het begin van de zomer bij Uitgeverij Matrijs een nieuwe fietsroute van 40 km door het Montferland verschenen. Het boekje bevat niet alleen de route maar ook veel wetenswaardigheden die langs de route te zien zijn. Huis Bergh heeft de uitgave met deskundige adviezen begeleid.

's-Heerenberg, d.d. 7 juni 2018

Mr. J. C. van Hasselt, voorzitter bestuur

Inleiding

Huis Bergh is een indrukwekkend ensemble van een machtig middeleeuws kasteel met bijbehorende monumenten, een parkbos en tuinen, een museale collectie van internationale allure en een huisarchief dat teruggaat tot in de dertiende eeuw, voorts een landgoed met bossen en landbouwgronden, monumentale panden in de omgeving zoals het 16de -eeuwse kasteeltje 'De Boetzelaersborg' en de 15de-eeuwse Zeddamer torenmolen, de oudste van Europa, en, last but not least een archeologisch monument, de Motte Montferland, de grootste motte van Nederland en een van de grootste van Noordwest-Europa.

Het ensemble, eeuwenlang eigendom van de heren en later graven Van den Bergh en hun erfgenamen, is in 1912 gekocht door Jan Herman van Heek, een industrieel uit Enschede met grote interesse in de middeleeuwen. Hij heeft met eigen middelen gezorgd voor de restauratie en het onderhoud van het ensemble. Zijn passie, het verzamelen van middeleeuwse kunst, heeft geresulteerd in een bijzondere collectie die tot heden in het kasteel is te bewonderen.

In 1946 bracht Van Heek zijn bezittingen onder in een stichting, genaamd 'Stichting tot instandhouding der goederen en rechten van het Huis Bergh'. Deze stichting heeft ten doel kasteel Huis Bergh met de daarin ondergebrachte verzamelingen als monument van geschiedenis en kunst en de daarbij behorende bossen en landerijen als natuur- en landschapsreservaat voor de gemeenschap te bewaren. Zij richt haar streven ook op het behoud van andere historische gebouwen, natuurgebieden en terreinen van landschappelijke waarde en kan deze aan haar bezit toevoegen.

1. Kasteel en omliggend landgoed

In stand houding

Dit jaar zijn in het kader van het planmatig meerjaren onderhoudsplan weer verschillende werkzaamheden uitgevoerd aan het kasteel en bijbehorende gebouwen.

Begin september zijn de werkzaamheden gestart aan de keermuur van het kasteel. Het gaat om het vernieuwen van het voegwerk in het kader van de BRIM-subsidie. De werkzaamheden zijn aan het eind van het jaar gereed gekomen.

Onderzoek oude toegangspoort

Op 10 en 11 mei zijn de tot dan toe opgeslagen onderdelen van de oude toegangspoort van het kasteel van Baumberger Sandstein uitgelegd op het terrein achter het Muntgebouw. Dit is gedaan onder leiding van drs. Hendrik Jan Tolboom van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en met hulp van leerlingen van de steenhoudersopleiding in Nieuwegein onder leiding van Corry Kussendrager.

Vanwege de slechte staat en het afbrokkelen is de oude toegangspoort begin van deze eeuw vervangen door een kopie van Bentheimer zandsteen, een steensoort die veel beter bestand is tegen weersinvloeden.

De oude poort bleek verrassend compleet en in goede staat. Slechts hier en daar waren stukjes steen afgebroken. Er is meteen ook gekeken hoe de poort het beste opgebouwd kan worden op de binnenplaats van het kasteel. Over de uitgelegde poort is een tent gebouwd zodat de stenen beschermd zijn tegen regen en vocht totdat ze in 2018 weer worden opgebouwd op de, daartoe dan overkapte, binnenplaats.

Bij het vervangen van de originele toegangspoort uit de 18de eeuw is de wens uitgesproken het origineel ooit weer op te bouwen op een plek waar hij beschermd is tegen weersinvloeden. Dat moment is nu naderbij gekomen.

Parkbos De Plantage

In het Sterrebos zijn twee gedeelten van de lanen die nog verder ingeplant moeten worden met jonge eiken om weer een mooie laan te krijgen. Dit zal echter pas plaatsvinden als bij de komende dunning in de Plantage hier nog enkele oudere bomen verwijderd zijn om de jonge aanplant meer ruimte en licht te geven. De andere laangedeelten, met jonge eiken die enkele jaren geleden aangetast waren door de eikenspintkever en waar een groot aantal eiken dood zijn gegaan, zijn in de afgelopen jaren weer nieuw ingeplant. Het lijkt er op dat deze nieuw aangeplante eiken er nu wel doorkomen.

Project herinrichting voorburcht

De indeling en bestrating van de voorburcht was al geruime tijd een doorn in het oog van velen. Kinderhoofdjes wisselden een bestrating van grind en bakstenen af, her en der waren gazonnetjes en perken omgeven door heggen en heggertjes.

Landschapsarchitect Peter Verhoeff van Stichting In Arcadië is gevraagd een herstelplan te maken voor het plein. Na bouwhistorisch onderzoek kwam hij met een fraai plan voor herstel van de 18de -eeuwse inrichting en bestrating, rekening houdend met 21ste-eeuws gebruik.

Op 6 maart is gestart met de herinrichting en het opnieuw bestraten van de voorburcht. Het werk is uitgevoerd door De Enk, een bedrijf dat gespecialiseerd is in tuinaanleg, binnen de gestelde termijn en binnen het budget. Op vrijdag 14 april was het werk gereed. Het resultaat stemt tot grote tevredenheid. Het plein is strak en het terras van Kasteelcafé Heeren Dubbel biedt nu meer zitplaatsen. Op 26 en 27 juni is het laatste stukje straatwerk, onder de beide poorten, uitgevoerd en is tevens de kapotgereden bestrating van een van de boomspiegels hersteld. Ter bescherming van de bestrate boomspiegels zijn op de hoeken zwerfkeien geplaatst.

Vrienden

Kasteel Huis Bergh heeft een actieve Vriendenkring van ca. 300 leden. Een aantal van hen organiseert jaarlijks concerten op het kasteel waaronder het kerstconcert en het nieuwjaarsconcert.

Ridders en Heeren

De Ridders steunen Huis Bergh al geruime tijd financieel. Zoals vroeger de ridders het kasteel beschermden zo heeft het kasteel ook in deze tijd beschermers nodig. In 2017 waren het 13 in getal. Als dank voor hun bijdrage worden Ridders o.a. in de gelegenheid gesteld het ensemble van kasteel en omliggend landgoed in te zetten voor de promotie van hun eigen bedrijf.

Sinds 2016 beschikt Huis Bergh over een gestaag groeiende groep van Heeren. Hun aantal is in 2017 gegroeid naar 7. Het is een netwerk van ondernemers die het kasteel een warm hart toedragen door jaarlijkse financiële steun.

2. Openstelling en publiek

Tentoonstellingen

Hoofdtentoonstelling

Op 20 april opende het nieuwe seizoen met de tentoonstelling 'Honderd heiligen op Huis Bergh'. De tentoonstelling vertelde over heiligen en onderzocht wat heiligennamen nu nog betekenen. De bezoeker leerde vele heiligen en hun betekenis kennen, aan de hand van de eigen collecties. Met een audiotour maakte de bezoeker kennis met een aantal 'Berghse' heiligen. Veel Nederlandse voornamen zijn afgeleid van heiligennamen. Wie weet nog naar welke heilige zijn naam verwijst? En is er nog een band met die heilige en zijn geschiedenis? In de kapel was een film te zien met interviews van mensen die over hun eigen voornaam en de relatie met de naam gevende heilige vertellen.

Tentoonstelling manuscript

Het zeer bijzondere kroniekenhandschrift dat eerder dit jaar is verworven werd op 7 september gepresenteerd aan de sponsors, de pers en andere relaties van Huis Bergh. De presentatie is nog tot begin 2018 te zien geweest in de Antoniuszaal, voorzien van een korte introductie.

Het manuscript kon worden aangekocht dankzij financiële steun van de Vereniging Rembrandt, het Mondriaanfonds, Stichting Zabawas, Gravin van Bylandt Stichting, Stichting Dorodarte, Stichting Het Gasthuis, Stichting Stadskern, Stichting Berghs Belang, Kattendijke/Drucker Stichting en Stichting De Armenkorf.

Het 15de -eeuwse handschrift bevat kronieken over pausen, koningen en keizers, over de bisdommen Keulen, Münster, Luik en Utrecht en over de gewesten Gelre, Holland, Brabant, Kleef en Mark. Heel bijzonder zijn de paginagrote pentekeningen van bisschoppen, hertogen en afgevaardigden van adellijke families in het Nederrijng gebied.

Wat het manuscript bij uitstek aantrekkelijk maakte om te verwerven is het wapen van Huis Bergh dat voorin staat. Het manuscript zou daarmee gemaakt kunnen zijn voor Willem II, heer van den Bergh (1404-1465).

Verlenging tentoonstelling historische tuinen

In 2016 organiseerde Huis Bergh een tentoonstelling gewijd aan de historische tuinen die in datzelfde jaar zijn gerenoveerd na historisch onderzoek. De tuinen van Huis Bergh bleken de oudst gedocumenteerde kasteeltuinen van Nederland te zijn (eerste vermelding: 1460/1461). Deze tentoonstelling was deels in 2017 ook nog te zien voor het publiek.

Het jaar in vogelvlucht

Door het hele jaar heen

Concerten en optredens

Op 11 februari stond ‘Tosca eet slakken zonder zout’ op het programma. Een project van sopraan Lieve Geuens, mezzo-sopraan Esther Been en pianist Hein Hoogendoorn. Het trio wil de opera uit de elitaire sfeer halen en dichterbij de mensen brengen. Wederom een optreden georganiseerd door de Vrienden van het kasteel.

Reinoud van Mechelen c.s. bracht op 24 maart het programma ‘Erbarme dich’, de mooiste aria’s van J.S. Bach ten gehore. Een concert georganiseerd door Stichting Oude Muziek.

Duo Brothers and Sisters bracht op 9 april het kersverse Stabat Mater van de componist Willem Stoppelenburg ten gehore. Een optreden georganiseerd door de Vrienden van het kasteel.

14 mei was er een optreden van het Jazzkwartet, bestaande uit Hein de Jong, Jetse de Jong, Henk Haverhoek en Jan Termaat Jr., dat swingende muziek van Oscar Peterson en Milt Jackson uitvoerde. Wederom een optreden georganiseerd door de Vrienden van het kasteel.

In de avond van 5 september was de opvoering van William Shakespeare’s ‘Twelfth Night’ op het gazon voor het kasteel door de American Drama Group (ADG) uit de VS. De voorstelling was in het Engels en vormde een onderdeel van hun jaarlijkse Europe Castle Tour.

Op 8 oktober trad het piano duo Boelee en Dimitar Dimitrov op in de Habsburgerzaal met werk van Grieg, Mozart, Schumann en Brahms. Het concert is goed bezocht en het publiek was enthousiast over

het energieke en welluidende optreden en de uitleg die de musici bij hun interpretatie en uitvoering van de stukken gaf.

Het kerstconcert is dit jaar uitgevoerd door het Oost-Nederlands Kamerkoor, op zondag 17 december. Het programma bestond uit Zweedse en Engelse carols. Het optreden vond plaats in de hal van het kasteel en het concert was uitverkocht dat wil zeggen dat alle 200 kaarten zijn verkocht. Een concert georganiseerd door de Vrienden van het kasteel.

Feest! Weet wat je viert

Het educatieve programma voor alle basisschoolleerlingen ‘Feest! In het kasteel’ stelt vragenderwijs de betekenis van nationale feestdagen centraal aan de hand van de kunstcollectie in het kasteel. Het is een samenwerkingsproject van Museum Catharijneconvent in Utrecht met musea verspreid over heel Nederland. Huis Bergh is trots dat het zich tot deze groep mag rekenen. In 2017 namen 52 klassen van 20 verschillende scholen met in totaal 1602 schoolkinderen deel aan dit programma.

Ridderslag

Voor kinderen in gezinsverband is er elke zondagmiddag het evenement 'Ridderslag'. Kinderen en ouders leren, in middeleeuwse kledij gestoken, hoe het toeging op het kasteel in de middeleeuwen en hoe je het van page tot ridder bracht en van jonge dame tot hofdame.

Huwelijksvoltrekkingen op het kasteel

In 2017 vonden in het kasteel 29 huwelijksvoltrekkingen plaats, voor een bedrag van € 15.755 in totaal. Voor een bedrag van € 3.325 lieten bruidsparen lieten hun huwelijksfotoreportages maken in (de tuin van) het kasteel.

Op 2 juni vond de huwelijksvoltrekking van de nieuwe burgemeester van Montferland, Peter de Baat, plaats in kasteel Huis Bergh.

Vorstelijk logeren

In de beide torens op de voorburcht zijn luxe suites ingericht waar de gasten de sfeer van de middeleeuwen kunnen ervaren. In 2017 is in de beide torens in totaal 258 keer overnacht (in 2016 was dat 263 keer). De herinrichting van de voorburcht zorgde in de maanden maart en april voor enige terugloop en overlast. Dit heeft geen effect gehad op de waardering van de gasten die bij booking.com de accommodatie waarden met een ruime 9.

JANUARI-MAART

Bijeenkomst Hendrickje Cirkel

De eerste jaarbijeenkomst van de leden van de Hendrickje Cirkel van de Vereniging Rembrandt was op 12 februari op Huis Bergh. Bestuurslid van Stichting Huis Bergh David Overbosch, oprichter van de cirkel, had deze ontvangst georganiseerd. De ca.45 gasten, onder wie de directeur van de Vereniging Rembrandt, Fusien Bijl de Vroe, werden rondgeleid door Henk van Os. Aan het einde van de rondgang konden de gasten de 15^e eeuwse kroniek bewonderen. Het handschrift was in Huis Bergh omdat het Mondriaanfonds het wilde bekijken in verband met een eventuele financiële bijdrage in de loop naar mogelijke verwerving. De bijeenkomst werd afgesloten met een lunch in de troonzaal. De Hendrikje Cirkel droeg uiteindelijk € 24.500,- bij aan de aankoop van het manuscript.

Bezoek van de Duitse ambassadeur aan Gelderland

Op 22 februari 2017 bracht de Duitse ambassadeur in Nederland, Dirk Brengelmann, een werkbezoek aan de Provincie Gelderland. De dag eindigde met een ontvangst op Huis Bergh. De Commissaris van de Koning Clemens Cornielje, had voor burgemeesters en wethouders uit Gelderland een kennismakingsdiner georganiseerd. Diane Visser hield een inleiding over Huis Bergh.

Woensdagmiddagbijeenkomsten voor Museumkaarthouders

Om het groepsbezoek te stimuleren in de anders zeer rustige winterperiode is in samenwerking met de Museumvereniging een viertal woensdagmiddagbijeenkomsten (15-02, 22-02, 08-03 en 15-03) georganiseerd voor museumkaarthouders. De bezoekers, in totaal ca. 160, werden verwelkomd met een kopje thee of koffie waarna ze eerst uitleg kregen bij de collectie en het kasteel in de Habsburger zaal en daarna een rondleiding in twee groepen.

Symposium historische tuinkaarten

Naar aanleiding van de opening van de tuin in de Gaarde in 2016 en de tentoonstelling over de tuin, organiseerde op 17 maart 2017 de werkgroep voor de Geschiedenis van de Kartografie van de Atlas van Stolk een symposium gewijd aan Tuinkaarten. Onderwerpen als de geschiedenis van de Nederlandse tuinarchitectuur, landgoederen kleurrijk in kaart gebracht en kaarten in het archief passeerden de revue. Een van de sprekers was Peter Bresser, de archivaris van Huis Bergh, die over het materiaal in het archief van Huis Bergh vertelde in relatie tot de tuinen. Het gezelschap bestaande uit 50 personen kreeg na afloop een rondleiding door Diane Visser.

APRIL-MEI

Bijeenkomst VNG afdeling Gelderland

Op 10 april was Huis Bergh de locatie voor de bijeenkomst van de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten, afdeling Gelderland.

Opening seizoenstentoonstelling

Op 20 april vond de feestelijke opening plaats van de nieuwe seizoenstentoonstelling 'Honderd heiligen op Huis Bergh', in aanwezigheid van de gastconservator drs. Annemarie Vels Heijn, oud-directeur presentaties van het Rijksmuseum en in aanwezigheid van prof. dr. Henk van Os, oud-directeur van het Rijksmuseum en adviseur van Huis Bergh. De openingsrede, getiteld 'Santen in soorten en maten' werd gehouden door dr. Gert Jan van Setten.

Uitreiking koninklijke onderscheidingen

Op 26 april vond in de Habsburger zaal de jaarlijkse uitreiking plaats van de koninklijke onderscheidingen door de burgemeester van de gemeente Montferland.

Welkom in de middeleeuwen

In het weekend van 29 en 30 april is het middeleeuwen-festival 'Welkom in de middeleeuwen' gevierd. Er waren twee dagen lang veel activiteiten in het kasteel, op het plein voor het kasteel, op de voorburcht en in

de tuinen, zoals een kinderriddertoernooi, een roofvogelshow, demonstraties van middeleeuwse ambachten en een themarondleiding door het kasteel. Het weer was goed evenals de sfeer. Het bezoekersaantal viel wat tegen ten opzichte van de editie van vorig jaar. In totaal kwamen er dit jaar 1122 bezoekers (tegen 1314 in 2016).

Zwanen in de slotgracht

Begin mei is een paartje witte zwanen uitgezet in de slotgracht. Ze hebben helaas maar kort kunnen genieten van hun samenzijn in de nieuwe woonomgeving. In december is een van beide overleden.

Eucharistieviering

Op 25 mei, Hemelvaartsdag, vond, evenals vorig jaar, op het voorplein van het kasteel, in open lucht, de eucharistieviering plaats. Het was een geanimeerde, goed bezochte viering, met een kopje koffie na afloop in de tuin van de pastorie bij de Pancratiuskerk.

JUNI

Dag van het kasteel

Op 5 juni, Tweede Pinksterdag, was de landelijke Dag van het Kasteel met schrijvers van historische kinderboeken die signeerden. De volgende schrijvers van de Ronde Tafel waren aanwezig: Anneriek van Heugten, Arend van Dam, Agave Kruijssen, Gerard Sonnemans, Hans Kuyper, Annejoke Smids, Joyce Pool en Suzanne Woud. De Schrijvers van de Ronde Tafel zijn schrijvers van historische jeugdboeken. Het genootschap bestaat al meer dan vijftien jaar en inmiddels hebben de leden al heel wat boeken op hun naam staan. Deze boeken gaan over verschillende periodes in de geschiedenis, van de prehistorie tot de Tweede Wereldoorlog. Over grote en kleine gebeurtenissen. Zo willen ze de liefde voor geschiedenis overbrengen op de jonge lezers. Naast het schrijven van boeken ontmoeten de Schrijvers van de Ronde Tafel ook graag die lezers. Ze vertellen daarbij bijzondere, spannende en ontroerende verhalen over vroegere tijden.

NK Wielrennen in Montferland

Het NK Wielrennen vond dit jaar plaats in Montferland, in de weekenden van 17-18 en 24-25 juni. Op 24 en 25 juni was in de uitzending over het NK van de NOS ruime aandacht voor kasteel Huis Bergh, met name ook met prachtige opnamen vanuit de lucht. De uitzending trok zaterdag live tussen de 350.000 en 450.000 kijkers en zondag 572.000 kijkers (dus los van de kijkers 'achteraf').

Lidl Museumactie

Supermarktketen Lidl had ook dit jaar weer een museumactie waarbij hun klanten voor € 1 een kasteel of museum konden bezoeken. Huis Bergh deed mee aan de actie, die liep van 29 mei tot en met 25 juni. De actie leverde ons 230 bezoekers op.

JULI-AUGUSTUS

Opnames aflevering nieuwe serie **Ridders van Gelre**

Op 5 juli vonden de opnames plaats voor een aflevering voor de nieuwe serie 'Ridders en de Opkomst, de Glorie en de Ondergang van het Hertogdom Gelre' van TV Gelderland. De aflevering gaat over de Bannerheren van Gelre. De opnames op Huis Bergh zijn prachtig verlopen. Iedereen was erg enthousiast. De nieuwe serie is vanaf maandag 25 september uitgezonden. De aflevering met de bannerheren op Huis Bergh is het negende deel, uitgezonden op 20 november.

Zomers Muziekfestival

Op 26 en 28 juli en op 2 en 4 augustus vond in Huis Bergh een concert plaats in het kader van 'Internationaler Musiksommer Campus Cleve' (Euregio Rhein-Waal Studentenmusikfestival). Huis Bergh is een van de deelnemers die hun huis in de zomermaanden openstellen voor een aantal concerten door getalenteerde jonge musici van over de hele wereld. Op Huis Bergh traden op: Gabriela Bielecka (Polen), Lisa Zhu (Duitsland), Naoko Aburaki (Japan) en Angel Laguna Herrera (Spanje).

Mechteld ten Ham Weekend

In het weekend van 26 en 27 augustus vond wederom het jaarlijks terugkerende Mechteld ten Ham weekend plaats in 's-Heerenberg. Een weekend met activiteiten rond deze vermaarde inwonerster van het stadje die in het begin van de 17de eeuw als een der laatsten is veroordeeld voor hekserij en op de bandstapel is geëindigd. Huis Bergh heeft aan het weekend meegewerkt door de tuinen en het park open te stellen voor 'Het Fluisterwoud', een kinderspeurtocht op de zaterdag en door de terreinen en materieel ter beschikking voor de jaarmarkt en de opengingsbijeenkomst.

SEPTEMBER-OKTOBER

'Schatgraven' op Huis Bergh

Zondag 3 september vonden op Huis Bergh de opnamen plaats van een aflevering 'Schatgraven' voor TV Gelderland. Veel bezoekers streken die ochtend, bij prachtig weer, neer op het terras van Heeren Dubbel in afwachting van het moment waarop ze met hun meegebrachte dierbare bezittingen het kasteel konden betreden. Daar zat een team van deskundigen klaar in de Troonzaal om hun schatten te beoordelen. De uitzending was op 19 september.

Presentatie 15de-eeuwse kroniekenhandschrift

Op donderdag 7 september was de feestelijke presentatie van het dit jaar verworven manuscript. Prof. Dr. Johan Oosterman, hoogleraar Oudere Nederlandse Letterkunde aan de Radboud Universiteit, en dr. Rob Dückers, Assistant Director for Administration and Management aan het Emerson College European Center, waren de gastsprekers. Zij belichtten resp. de keuze van de kronieken in relatie tot het

Nederrijng gebied als cultuurlandschap en de kunsthistorische aspecten zoals kwaliteit en originaliteit van de tekeningen in het manuscript.

Start marketingcampagne NBTC

Het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen heeft een internationale marketingcampagne (o.a. in Duitsland) opgezet ter promotie van de 30 mooiste kastelen van Nederland, Huis Bergh is hier een van. De lancering van de campagne was op 7 september. In het verlengde van deze campagne heeft het RBTKAN (Regionaal Bureau voor Toerisme Arnhem-Nijmegen) een marketingcampagne opgezet ter promotie van de 40 mooiste kastelen van Gelderland. Ook aan deze campagne neemt Huis Bergh deel.

Herfstvakantie

Het thema voor de kinderboekenweek 2017 was "Gruwelijk eng!". En omdat het kasteel een superplek is om te griezelen, konden kinderen tijdens de herfstvakantie (15-29 oktober) in het kasteel een gruwelijk griezelige kasteeltocht mee maken. Er waren allerlei enge dingen te zien, te doen, te horen, te voelen en te beleven. 600 betalende bezoekers (kinderen jonger dan 5 jaar zijn hier dus niet bij inbegrepen) hebben aan de kasteeltocht deelgenomen.

NOVEMBER-DECEMBER

Achterhoek in 3D

Stadslab Doetinchem organiseerde het project 'Achterhoek in 3D'. Tussen 19 december 2016 en 15 januari 2017 kon het publiek stemmen op hun favoriete gebouw in de Achterhoek. De negen winnende gebouwen, waaronder Huis Bergh, zijn vervolgens in 3D geprint en van 4 november t/m 5 december 2017 tentoongesteld in het Stedsmuseum in Doetinchem.

Werkbezoek GLK

Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen bracht op 6 november een werkbezoek aan Huis Bergh met 30 medewerkers van hun nieuw gevormde afdeling collecties.

Bijeenkomst Hendrickje Cirkel

Op 19 november vond wederom een bijeenkomst plaats van de Hendrickje Cirkel, deze keer met een lezing door dr. Matthijs Ilsink, docent aan de Radboud Universiteit, over de 'Bruiloft van Kana', naar Jeroen Bosch, gevolgd door een lunch in de Troonzaal.

Sinterklaas op het kasteel

Het weekend van 25 en 26 november en de week erna stond helemaal in het teken van 'Sinterklaas op het kasteel'. In het weekend kwamen ruim 2000 kinderen met hun (groot)ouders op bezoek bij de Sint en in de week erna namen ruim 1100 schoolkinderen van 17 verschillende basisscholen deel aan het programma 'De Sint en zijn vrienden'.

Kersttijd

Vanaf 9 december was het kasteel gehuld in kerstsfeer, met kerstbomen, feestverlichting, guirlandes en een feestelijk gedekte kersttafel. In de kerstvakantie waren er ruimere openingstijden en activiteiten voor jong en oud. Voor (school)kinderen waren er activiteiten in het kader van het kerstfeest en het midwinterfeest.

Hieraan namen 625 individuele kinderen deel en ca. 300 scholieren.

Kerstmarkt Rotary

Op de voorburcht was het zaterdag 11 december weer gezellig druk vanwege de jaarlijkse kerstmarkt van de Rotary. Een koor zorgde voor de muzikale omlijsting en Koning Winter voor een dun laagje sneeuw en daarmee voor een echte wintersfeer.

Vanaf deze dag was het kasteel geheel in kerstsfeer getooid. Met een prachtig gedekte tafel, kerstversiering en kerstbomen in alle zalen en overal lichtjes. De kersttijd is feestelijk ingeluid met glaasjes glühwein voor de bezoekers.

Wereldlichtjesdag

Een dag later nam Huis Bergh deel aan de viering van Wereldlichtjesdag die voor het eerst ook in 's-Heerenberg is gehouden dit jaar, op initiatief van en georganiseerd door een aantal inwoners van de stad. Op het gazon van de hoofdburcht konden de deelnemers een kaarsje plaatsen op een speciaal daartoe neergezette stervormige stellage, een sprookjesachtig gezicht tegen de achtergrond van het kasteel en in de sneeuw.

Jaarlijkse slipjacht

Zaterdag 30 december vulde de voorburcht zich met een stoet ruiters en een meute jachthonden voor de start van de traditionele jaarlijkse slipjacht van de Jachtvereniging Soestdijk over de terreinen en door de bossen van Huis Bergh. Het was een geslaagde dag ondanks het feit dat de landerijen behoorlijk drassig waren.

Bezoekcijfers

Jaarbezoekcijfers	2016	2017
totaal bezoek	29474	29039
vol tarief volwassenen	4796	4818
gereduceerd tarief volwassenen	3636	3998
kinderen individueel	1959	1917
gereduceerd tarief kinderen	5797	4663
museumkaarthouders	6228	8122
bezoekers evenementen (o.a.Sinterklaas)	5414	3451
gezinskaarten, aantal kinderen en volwassenen	1020	1000
gratis entree	1250	892
Duitse bezoekers	134	178

N.b. In 2017 bezochten ca. 600 Duitse bezoekers Huis Bergh waarvan 178 individueel en de rest met een bus.

3. Collecties

In stand houding

De collectiewacht van Erfgoed Gelderland heeft de verschillende collectieonderdelen weer geïnspecteerd en aanbevelingen gedaan voor passieve en actieve conservering. Deze aanbevelingen worden gefaseerd uitgevoerd.

Verwerving manuscript

Met financiële steun van de Vereniging Rembrandt, het Mondriaanfonds, Stichting Zabawas, Stichting het Gasthuis, Stichting de Armenkorf, Stichting Stadskern, Gravin van Bylandt stichting, Stichting Berghs Belang, Stichting Dorodarte en de Kattendijke/Drucker Stichting, is het uiteindelijk begin april definitief gelukt een uniek geïllustreerd handschrift met kronieken van rond het midden van de vijftiende eeuw te verwerven. Het handschrift bevat 28 pentekeningen, waarvan 9 paginagroot, en voorin het ingekleurde wapen van Huis Bergh. Dat wijst erop dat het is gemaakt in opdracht van een van de Heren Van den Bergh, waarschijnlijk Willem II, bijgenaamd 'De Rijke'.

Scannen manuscript

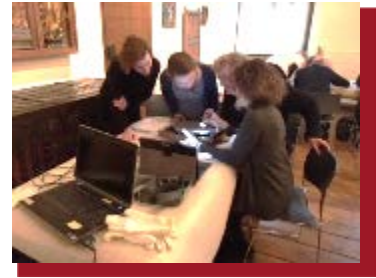
In de namiddag van 8 juni is het onlangs verworven kroniekenhandschrift bij de Radbouduniversiteit gescand o.l.v. dr. Robert Arpots. Op 9 juni was het manuscript weer 'thuis'. De scans stellen de onderzoekers in staat het manuscript op de eigen werkplek te bestuderen om zo de teksten te kunnen transcriberen en interpreteren. Op deze manier kunnen zij de bijzonderheden van dit geïllustreerde kroniekenhandschrift blootleggen.

Bijeenkomst wetenschappelijk comité

Op 22 november vond de eerste bijeenkomst plaats met het wetenschappelijk comité over het onderzoek naar het 's-Heerenbergse manuscript en de publicatie en tentoonstelling ervan. Afspraak is dat het manuscript om te beginnen wordt getranscribeerd zodat de teksten goed te lezen zijn, ook voor wetenschappers die het handschrift niet kunnen lezen.

Onderzoek schilderijen Italiaanse kamer

Van 6 t/m 8 november waren 24 studenten te gast op Huis Bergh voor onderzoek aan en bestudering van werken uit de Italiaanse kamer. Onder leiding van hun docente, dr. Machtelt Israels, en van een van de restauratoren van het Mauritshuis, Carol Pottasch, werkten zij aan referaten, ondersteund door de collectiegegevens, vakliteratuur en infrarood opnames die ter plekke door Carol Pottasch zijn gemaakt. De resultaten van de onderzoeken komen ter beschikking aan Huis Bergh en worden deels ingezet voor de tentoonstelling in 2019.

Geologiecollectie Jan Herman Alexander van Heek

Jan Herman Alexander van Heek, een zoon van Jan Herman van Heek, heeft een collectie van voornamelijk fossielen en bijzondere gesteenten verzameld in de loop van enige decennia. Het gaat grotendeels om vondsten gedaan in de Achterhoek, in Twente en het aangrenzende Duitse gebied. Deze collectie wordt geïnventariseerd door een vrijwilliger. Naar verwachting zal de inventarisatie en registratie binnen enkele jaren gereed zijn. In 2017 is gestaag doorgewerkt aan het project.

Beëindiging langdurig bruikleen

Het langdurige bruikleen aan Huis Bergh van een vaandel van het St. Antoniusgilde is in 2017 beëindigd. Het vaandel is in bruikleen overgegaan aan het in 2017 nieuw geopende Stadsmuseum.

Uitgaande bruiklenen

In 2017 heeft Huis Bergh 1 verzoek om een bruikleen te verstrekken aan een tentoonstelling bij een ander museum gehonoreerd. Bij een bruikleenverzoek van een ander museum wordt altijd een zorgvuldige afweging gemaakt, daarbij worden de volgende aspecten meegewogen:

- mogelijke wederkerigheid: kan Huis Bergh in de toekomst een beroep doen op de aanvragende organisatie voor een bruikleen?
- de conditie van het gevraagde object: laat de huidige conditie transport en alle daarbij behorende handelingen toe?
- het belang van het object voor Huis Bergh: maakt het gevraagde object deel uit van de vaste opstelling en kan het daaruit gemist worden?
- de uitstraling op Huis Bergh: gaat het om een belangrijke tentoonstelling, liefst met een publicatie, die zorgt voor versterking van de naam van Huis Bergh?

Het betreft het bruikleen aan Museum Het Markiezenhof te Bergen op Zoom van

Herman van den Bergh op zijn doodsbed te Spa (1558-1611).

Onbekend meester. 1611. Linnen.

Inv.nr. 845

Tentoonstelling: *'Voorbij ijdelheid. Zes eeuwen zilver in en rond Bergen op Zoom'*

20 mei tot en met 29 oktober 2017.

4. Monumenten en andere panden

In stand houding

Dit jaar vond ook weer de jaarlijkse inspectie plaats van allen rijks- en gemeentelijke monumenten door de Monumentenwacht Gelderland. Op basis van de rapportages worden de jaarlijkse onderhoudsplannen opgesteld en bijgesteld.

Monumentenoverleg

Op 18 mei en 9 november vond het halfjaarlijkse monumentenoverleg plaats met deelnemers van Huis Bergh, de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, de provincie Gelderland, de gemeente Montferland, de restauratie-architect van Huis Bergh en de beide bouwkundige adviseurs van de organisatie. Belangrijkste gespreksonderwerpen waren, naast de uitgevoerde en uit te voeren onderhoudswerkzaamheden, de vergunning voor de overkapping van de binnenplaats en het plaatsen van de zandstenen deuroplijsting op de binnenplaats, de restauratie van de 's-Heerenbergse molen en de wens het wickenkruis eventueel terug te plaatsen en de voortgang van het werk op de Motte Montferland.

Afwijzing aanvraag POM status

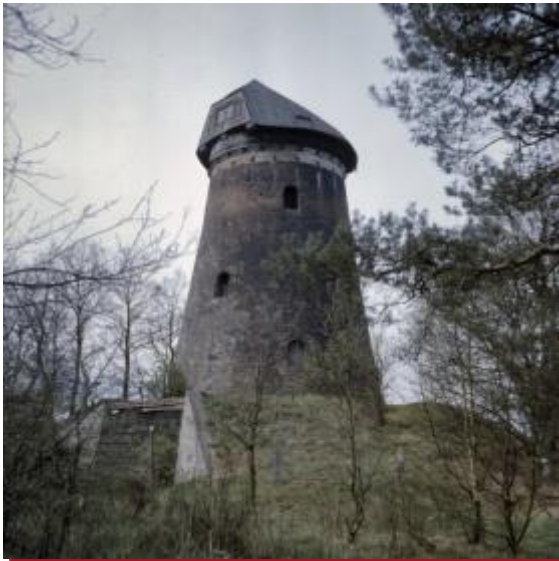
Voor de tweede keer is de aanvraag om de POM status te verkrijgen door de betreffende commissie van de Raad voor Cultuur afgewezen, per brief van 8 maart 2017. Weliswaar constateert de Raad voor Cultuur dat er 'ten opzichte van de voorgaande aanvragen een stijgende lijn is te zien waaruit blijkt dat uw Stichting een aantal ontwikkelingen in gang heeft gezet om de professionaliteit van de organisatie te vergroten' maar de Stichting voldoet volgens de Raad nog niet aan twee van de vijf criteria: 'U hebt namelijk niet aangetoond dat de professionele omgang met beschermde monumenten in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag een structureel en consistent karakter heeft. Daarnaast heeft u niet aangetoond dat ten minste de helft van het aantal beschermde monumenten waarvan u eigenaar bent, in goede staat verkeert'. Dit is zeer teleurstellend. Het jaar 2017 is gebruikt om een nieuwe poging in 2018 goed voor te bereiden zodat Huis Bergh goed kan aantonen aan alle vijf de criteria te voldoen.

Herstel tuinmuur Boetzelaersborg

Op 19 juni is gestart met het herstel van de tuinmuur van de Boetzelaersborg die in 2016 door een onbekend gebleven vrachtauto is kapot gereden. Eerst zijn de oude muurresten verwijderd. In de uitbraaksleuf waren, zo met het blote oog te oordelen, geen resten van ouder muurwerk te zien. In de uitgeworpen grond veel botresten en potscherven, op het oog niet ouder dan 18de-19de eeuw. Op 26 juni is de fundering voor de nieuwe muur gestort. De levering van de bakstenen heeft enige vertraging opgelopen zodat pas begin juli gestart kon worden met het weer opbouwen van de muur. Op 25 september was het werk voltooid, inclusief het herstel van het straatwerk en de plaatsing van betonnen paaltjes ter bescherming tegen aanrijding in de toekomst. Om de nieuwe tuinmuur goed aan te laten sluiten op het bestaande stuk, dat enigszins uit het lood staat, is gekozen voor een tussenkolom waar beide delen samenkomen.

Restauratie 's-Heerenbergse molen

De korenmolen aan de Zeddamseweg 79, eigendom van Huis Bergh, verkeert al jaren in erbarmelijke staat. In 2016 is daarom het plan opgevat de molen te restaureren. Daartoe is begin 2017 een steiger rond de molen opgezet zodat bouwhistorisch onderzoek kon worden uitgevoerd. Nadat dit onderzoek is voltooid is op basis daarvan door de restauratie-architect van Huis Bergh een plan van aanpak met begroting opgesteld. Nadat op basis daarvan in de loop van het jaar subsidieaanvragen zijn ingediend en deels al toegekend o.a. door provincie Gelderland en gemeente Montferland is eind 2017 gestart met voorbereidende werkzaamheden zoals het waterdicht maken van de kap, herstel van het voegwerk en het zorgen voor goede ventilatie o.a. door het kappen van opschot en struikgewas op en om de molenbelt.

Hoewel het bestuur van Huis Bergh er voorstander van is dat de molen, zodra de restauratie van de romp is voltooid, zijn wieken terugkrijgt op voorwaarde dat het technisch en financieel is te realiseren, is hier voorlopig van af gezien omdat in het monumentenoverleg en in bilaterale overleggen duidelijk is gebleken dat hiervoor, m.n. bij de RCE, momenteel geen draagvlak is. De belangrijkste reden daarvoor is dat de molen als romp (dus zonder wieken) op de monumentenlijst staat.

Grafelijke torenmolen Zeddam

Een bijzonder monument is de grafelijke torenmolen in Zeddam, een van de Top 100 Rijksmonumenten, uit 1441 en daarmee de oudste nog bestaande windmolen in Nederland.

Een groepje vrijwillige molenaars houdt de molen maalvaardig en een groepje enthousiaste rondleiders organiseert rondleidingen in de molen. Dit jaar bezochten 364 betalende bezoekers de molen voor een rondleiding.

Huis Bergh is in gesprek gegaan met het Oswaldusgilde te Zeddam, eigenaar van het terrein grenzend aan de molen om te bezien hoe de bosgroei op dit terrein binnen de perken gehouden kan worden. Het bos staat namelijk precies ten zuidwesten van de molen en dat is ook precies de richting van waaruit de wind meestal waait. Het bos beperkt bovendien het zicht op aankomend slecht weer en zorgt voor draaiwinden.

Begin van dit jaar is het wiekenkruis van de molen afgenomen om het te herstellen. Daartoe zijn de beide roeden eraf gehaald en op een dieplader vervoerd naar de molenmaker. Begin maart kreeg de molen zijn wiekenkruis terug.

Huurderswisselingen

Per 1 juli 2017 is de huurder vertrokken uit het z.g. Hamalandhuis aan het Kattenburg 3. De nieuwe huurder heeft het pand per dezelfde datum betrokken.

Per 1 augustus zijn de huurders van Muntwal 15 vertrokken en per 1 september hebben de nieuwe huurders het pand betrokken.

Per 10 december zijn de huurders van Muntwal 9 vertrokken. Bij de oplevering op 11 december werd duidelijk dat het pand inwendige renovatie behoeft voordat het opnieuw verhuurd kan worden. Hiervoor is budget opgenomen voor komend jaar.

5. Bossen en landerijen

In stand houding

Kleiner onderhoudswerk in de bossen en landerijen voert Huis Bergh zelf uit. Voor grote projecten, zoals het vrij maken van de hellingen van de Motte Montferland en het herstel van de beukenlanen in het Bergherbos, is Huis Bergh aangewezen op projectsubsidies.

Aanleg wadi Herdersweg

Na herhaalde klachten over wateroverlast vanaf landbouwgronden van Huis Bergh na zomerse stortbuien aan de Herdersweg, heeft op 11 oktober: overleg plaatsgevonden met de gemeente en een aanwonende en deskundige, over het probleem. Na overleg met de rentmeester en de pachter van de gronden is afgesproken dat ter plekke een wadi aangelegd wordt door de gemeente op grond van Huis Bergh.

Nieuwe erfpachter hotel-restaurant Montferland

In het voorjaar bleek de uitbater van hotel-restaurant Montferland het niet meer te kunnen bolwerken. Om de zaak weer rendabel te krijgen bleken grote investeringen noodzakelijk waarvoor hem de financiële middelen ontbraken. Hij heeft de exploitatie derhalve moeten beëindigen. In de loop van het jaar bleken verschillende partijen geïnteresseerd. Tot serieuze onderhandelingen kwam het uiteindelijk met de partij waarmee op 8 september een nieuwe pachtovereenkomst kon worden afgesloten. Een grootscheepse verbouwing volgde en de verwachting is dat het hotel-restaurant in april 2018 de deuren weer opent.

Toezicht en handhaving

Opstappen BOA

Op 19 april kwam een einde aan de aanstelling van de BOA. Vanwege toename van zijn andere werkzaamheden zag hij zich genoodzaakt het werken als BOA op de landgoederen van Huis Bergh op te geven. Hij was de eerste BOA van Huis Bergh, aangetreden per 1 april 2015. Hij heeft het werk met veel inzet gedaan. Zijn optreden viel niet altijd in goede aarde maar gesteld kan worden dat de bezoekers van het landgoed intussen weten dat er gehandhaafd wordt. Nadat rondvraag in de eigen netwerken geen

kandidaat had opgeleverd, verscheen op 16 juni op de site van het Groen Netwerk de vacature voor een nieuwe vrijwillige BOA. Hierop reageerde een kandidaat die begin juli op gesprek is geweest.

Nieuwe BOA

De kandidaat met wie begin juli een gesprek is gevoerd, Pieter van Helden, is onze nieuwe BOA geworden. Bij de Politieregio Oost is een schriftelijk verzoek ingediend voor zijn aanstelling en het gebruik van de geweldsmiddelen handboeien, wapenstok en pepperspray. Het verzoek is positief beoordeeld op het

gebruik van pepperspray na. Mocht er in de praktijk aanleiding voor zijn dan kan een tweede verzoek worden ingediend voor het gebruik van pepperspray, met redenen omkleed. Het verzoek is vervolgens, met de aanbevelingen van de Politieregio Oost, doorgestuurd naar het Ministerie van Veiligheid en Justitie ter beoordeling. Daarop is met ingang van december 2017 de nieuwe BOA gestart. De eerste bevindingen zijn positief. Het publiek ervaart het als prettig dat er weer toezicht is en de BOA ervaart dat de mensen goed aanspreekbaar zijn op hun gedrag. Hij heeft dit jaar nog niet verbaliserend hoeven op te treden.

Project 'Herstel beukenlanen Bergherbos'

In december 2016 zijn de eerste bomen, voor het herstel van deze lanen, gekapt. In deze fase is al meer dan 60 procent van de bestaande beuken verwijderd.

In februari zijn de bomen die nog tot 2019 blijven gehandhaafd zodanig gesnoeid dat er geen onveilige situaties kunnen ontstaan in de komende periode tot de kap in 2019.

Het was ook de bedoeling om in het vroege voorjaar van 2017 de nieuwe laanbomen te planten in de vrijgekomen laangedeelten. Echter door de weersomstandigheden, eerst koud en nat en later te droog, was het wenselijk om dit plantwerk uit te stellen tot het najaar van 2017. Hierdoor is er een grotere kans dat ze eerder zullen aanslaan en is water geven waarschijnlijk ook niet nodig. Er is bij de provincie een verzoek gedaan om deze werkzaamheden uit te stellen. De provincie heeft dit verzoek gehonoreerd met de opmerking dat het gehele project wel op de vermelde einddatum gereed zal zijn. In het voorjaar van 2020 zullen alle werkzaamheden in dit project afgerond moeten zijn.

Eind maart zijn alle achtergebleven stobben weg gefreesd zodat in het najaar, zodra dit mogelijk was, meteen met het plantwerk begonnen kon worden. In november zijn de eerder gekapte laangedeelten ingeplant met jonge beuken. Onder slechte weersomstandigheden maar met goed plantweer zijn de plantwerkzaamheden in november 2017 voltooid. Het plantgoed was van goede kwaliteit en nu staat er weer een mooie jonge laan. De nieuwe laan is enthousiast ontvangen en de werkzaamheden voor het tweede gedeelte van het laanherstel zullen in het najaar van 2018 starten.

Project vrij maken hellingen Motte Montferland

In het kader van het Euregio INTERREG VA-project 'Zicht op heden en verleden' is de motte Montferland onder handen genomen. Alle bomen op

de hellingen zijn gekapt, alsmede de bomen beneden in de droge gracht en op de omwalling. Ook het struikgewas en met name de vele braamstruiken zijn verwijderd. Daardoor komt de oorspronkelijke motte weer helemaal tot zijn recht en is zijn enorme omvang goed zichtbaar evenals de droge gracht aan de voet van de motte en de omwalling die de motteheuvel, langs de droge gracht omsluit. De hellingen zijn ingezaaid met gras. Zodra dat hoog genoeg is worden de hellingen periodiek begraaasd worden door schapen en geiten. Daartoe is een natuurlijk vlechtwerkhek rond de motte aangebracht dat tegelijk kan voorkomen dat mensen de motte via de helling beklimmen.

Project Loolaan 3

Aan de Loolaan nummer 3 in Braamt is dit jaar een terrein met een vervallen boerderij erop in herontwikkeling gebracht. Het terrein is verdeeld in drie kavels. Op twee ervan kan een huis worden gebouwd op het derde staat de boerderij. De kavels worden uitgegeven in erfpacht. In de loop van het jaar hebben zich drie gegadigden gemeld met wie serieuze onderhandelingen zijn gestart. De koper van de boerderij heeft een sloopvergunning gekregen en bouwt op deze kavel een nieuw pand in landelijke stijl. Naar verwachting zullen de contracten in 2018 getekend kunnen worden.

6. Organisatie

Huis Bergh beschikt over een kleine formatie (6,4 fte) vast personeel. Daarnaast kan Huis Bergh beschikken over een grote groep vrijwilligers (ca. 60) die met name zorgen voor de openstelling van het kasteel, het landgoed en de torenmolen in Zeddum en die inzet en deskundigheid bieden bij het beheer en de ontsluiting van het archief en de monumenten. Ten slotte huurt Huis Bergh onafhankelijke deskundigen in voor het beheer en de inspectie van de monumenten, de collecties en het archief.

Personeelsuitje op zaterdag 1 april

Het jaarlijkse uitje voor alle personeelsleden en vrijwilligers van Huis Bergh vond dit jaar op 1 april plaats. Bestemming was het Baumberger Sandsteinmuseum in Havixbeck en een zandsteengroeve van Baumberger Sandstein daar in de buurt. Deskundige gidsen vertelden ons over de zandsteensoort die daar gewonnen wordt en waarvan in de 18de eeuw de toegangspoort tot kasteel Huis Bergh is gemaakt. Deze toegangspoort is begin 21ste eeuw vervangen door een exemplaar uit het veel sterkere Bentheimer Sandstein. Omdat de blokken van de oude poort dit jaar uitgelegd en in verband

gelegd zouden worden en volgend jaar op de binnenplaats teruggeplaatst gaan worden (die daartoe overkapt wordt) ontstond het idee juist deze excursie te organiseren. De middag werd afgesloten met een gezellig etentje bij Heeren Dubbel.

Administratie Kasteel Doornenburg

Per 1 mei is de administratie, ook de financiële, van Kasteel Doornenburg, voormalig bezit van dr. J.H. van Heek, ondergebracht bij Huis Bergh. Voorlopig op proef. In september is geëvalueerd en bekeken of de benodigde ureninzet matcht met de beschikbare middelen en of het werk naar tevredenheid van beide partijen wordt uitgevoerd. Toen dat het geval bleek is afgesproken de samenwerking voort te zetten op basis van een samenwerkingsovereenkomst.

Nieuwe medewerker

Per 1 mei is Ria Gerritzen aangesteld als opvolgster van Diny Baakman. Samen met Liane Meijer en Ria Smit zorgt zij ervoor dat het kasteel schoon en verzorgd blijft.

Ontruimingsoefening met de brandweer

18 september is in de avond een grote ontruimingsoefening gehouden o.l.v. het hoofd BHV met alle BHV's en CHV's en de brandweer. Na afloop is het verloop van de oefening meteen geëvalueerd. De oefening bracht zaken aan het licht die aangepakt gaan worden. Zo blijken de z.g. stijgleidingen op de hoofdburcht momenteel niet bruikbaar om de slangen van de brandweer van voldoende water te voorzien, moeten de loopkaarten door het kasteel voor de brandweer op punten worden aangepast en hebben we een evacuatiekussen nodig om eventueel gewonde mensen over de trappen veilig naar beneden te krijgen. Aan al deze punten wordt gewerkt. Op 25-27 september zijn ook (deels nieuwe) brandmelders aangebracht in het koetshuis.

Medezeggenschapsraad

De medezeggenschapsraad heeft dit jaar twee maal overleg gevoerd met de directeur. In het voorjaar was dat met Diane Visser, in het najaar met de nieuwe directeur, Marijke Brouwer. Alle medewerkers in dienst van de organisatie waren erbij aanwezig.

Vrijwilligers

Huis Bergh kan niet zonder zijn vrijwilligers. Zij zorgen met name voor de publieksopenstelling van het kasteel en de voorbereiding en begeleiding van kinderactiviteiten. Ze dragen ook zorg voor de ontsluiting van het archief en het laten draaien en malen van en de rondleidingen in de torenmolen in Zeddam. In 2017 waren er 74 vrijwilligers actief voor Huis Bergh.

Halfjaarlijkse medewerkersbijeenkomsten

Elk jaar vinden twee bijeenkomsten plaats voor alle vrijwilligers en het vaste personeel. Tijdens deze bijeenkomsten wordt aandacht besteed aan jubilea, nieuwe medewerkers, vertrokken medewerkers en aan een aantal onderwerpen. Tevoren wordt aan allen een uitnodiging gestuurd vergezeld van een agenda.

De halfjaarlijkse voorjaarsmedewerkersbijeenkomst vond plaats op 3 april, in bijzijn van de heer en mevrouw Goderd en Louise van Heek. Onderwerpen die aan de orde kwamen: hoe te handelen bij calamiteiten, een terugblik op de seizoenstentoonstelling 2016-2017, de molens van Huis Bergh en de aankoop van het manuscript.

De halfjaarlijkse najaarsmedewerkersbijeenkomst vond plaats op 13 november, in bijzijn van de heer en mevrouw Goderd en Louise van Heek. Ook het nieuwe bestuurslid, Astrid van Heek, was er deze keer bij. Vier vrijwilligers: Jan Drent, Jenny Hoveling, Tanja Strengholt en Agnes Verschuur zijn in het zonnetje gezet vanwege hun 12 ½ jarig jubileum en een zelfs vanwege haar 25-jarig jubileum: Ietje Becking. Twee nieuwe medewerkers: Ria Gerritzen en Jos Alofs zijn voorgesteld en er is kort stilgestaan bij het afscheid van Diny Baakman, Henk Velthausz, Bart Bijvank en Maud Drog. In het bijzonder bij de laatste, die kort tevoren is overleden. Onderwerpen die aan de orde kwamen: een vooruitblik op de tentoonstellingen in de komende jaren, veiligheid en gebruik kluisjes en restauratie 's-Heerenbergse molen.

Bestuur

Het bestuur bestaat op 1 januari 2017 uit vijf leden. Twee vanuit de gelederen van de familie Van Heek en drie bestuursleden nadrukkelijk niet behorend tot de familie Van Heek, zoals de statuten voorschrijven.

- Mr. J.C. van Hasselt, voorzitter
- De heer A. Joldersma, penningmeester
- Dr. D. Overbosch
- Jhr. mr. F.F.J. Hooft Graafland
- Ir. R.N. van Heek

Werkzaamheden 2017

Het bestuur hield vier reguliere vergaderingen. In 2017 heeft het bestuur o.a.

- de jaarrekening 2016 vastgesteld
- de kwartaalcijfers besproken
- de meerjarenbegroting 2018-2020 vastgesteld
- de jaarbegroting 2018 vastgesteld
- besloten tot een statutenwijziging en het concept van de notaris daartoe goedgekeurd
- een directiereglement vastgesteld.

De voorzitter heeft een beoordelingsgesprek gevoerd met de nieuwe directeur, Marijke Brouwer, en op grond daarvan is haar jaarcontract omgezet in een contract voor onbepaalde tijd.

Excursie bestuur

Op 9 september heeft het voltallige bestuur een bezoek gebracht aan Boxmeer om te ontdekken welke banden er zijn tussen Boxmeer en Huis Bergh. Die banden werden duidelijk bij het bezoek aan het kasteel, het Karmelitessenklooster Elsendael, het Karmelietenklooster en de R.K. kerk St. Petrus. Het kasteel was ooit in bezit van de graven Van den Bergh. Een van hen was berokken bij de stichting van het Karmelitessenklooster en in het Karmelietenklooster, in de refter, hangen portretten ten voeten uit van enige graven Van den Bergh en hun echtgenotes. Graaf Oswald III ligt begraven in de St. Petruskerk, in een rijk versierde graftombe.

Afscheid bestuurslid

Op 20 december heeft het bestuur van Stichting Huis Bergh op gepaste wijze afscheid genomen van zijn trouwe bestuurslid Rudolf van Heek. Per huifkar ging het gezelschap naar de Motte Montferland. Daar kon het gezelschap met eigen ogen, nog net voordat het compleet donker was, zien hoe de helling er nu bij ligt, kaal van bomen en struiken. De nieuwe pachters van het hotel restaurant gaven, eenmaal boven op de motte aangekomen, uitleg bij de vorderingen van de verbouwingen onder het genot van een hapje en een drankje. Met een diner, speeches en een afscheidscadeau in de vorm van een kleine kopie van de bronzen Triton, in de hal van het kasteel werd de avond afgesloten.

Benoeming nieuw bestuurslid

In de vergadering van 26 september 2017 heeft het bestuur een opvolger voorgesteld voor bestuurslid R.N. van Heek, wiens laatste termijn was verstreken. Als zijn opvolgster is per 20 december 2017 benoemd mevrouw mr. A.L. van Heek.

Cultural Governance

Stichting Huis Bergh wordt sinds de oprichting in 1946 bestuurd volgens het Bestuursmodel. Dit model wordt regelmatig tegen het licht gehouden. Er is tot heden geen aanleiding het model aan te passen.

Huis Bergh onderschrijft de Principes en Best-Practice bepalingen van de Code of Cultural Governance en heeft deze grotendeels in de statuten en in het directiereglement vastgelegd.

De procedure omtrent de werving van leden van het bestuur is vastgelegd in de statuten van de organisatie.

7. Financiën

Kasteel Huis Bergh werd in 2017 bezocht door 29.039 betalende bezoekers. In 2016 waren dat er net iets meer: 29.474. Naar schatting zo'n 20.000 bezoekers zijn in 2017 naar kasteel en omliggend landgoed gekomen zonder het kasteel zelf te bezoeken. Daarnaast bezocht een veelvoud aan bezoekers het Bergherbos, te voet, te paard, op de fiets of op de mountainbike.

Een overzicht van de baten en lasten over 2017

KASTEEL
HUIS BERGH

2.2 Staat van baten en lasten over 2017

	2017	Begroting 2017
	€	€
Museumopenstelling	244.530	195.000
Verhuur kasteel	151.678	144.800
Huren en pachten	432.206	412.500
Overige opbrengsten	31.284	25.000
Baten	859.698	777.300
Bruto exploitatieresultaat	859.698	777.300
Lonen en salarissen	409.663	410.900
Sociale lasten	55.880	53.500
Pensioenlasten	50.661	48.400
Openstelling kasteel	168.511	147.300
Beheer collectie	27.355	52.800
Algemene kosten publiek	7.477	8.000
Instandhouding kasteel	149.496	168.400
Overige gebouwen	84.179	82.500
Archief en bibliotheek	29.858	30.900
Tuin, bossen en landbouwgronden	19.310	72.300
Algemene kosten beheer	29.684	62.600
Beheerslasten	1.032.074	1.137.600
Exploitatieresultaat	-172.376	-360.300
Opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	2.101	-
Som der financiële baten en lasten	2.101	-
Bijzondere baten	8.153	4.500
Bijzondere lasten	-163.684	-
Som der bijzondere baten en lasten	-155.531	4.500
Resultaat	-325.806	-355.800
Resultaat	-325.806	-355.800
Opbrengsten beleggingen	898.507	252.500
Kosten beleggingen	-90.524	-75.000
Resultaat beleggingen	807.983	177.500
Resultaat	482.177	-178.300

Subsidiënten, sponsors en fondsen

Huis Bergh wordt niet structureel gesubsidieerd door een overheid maar kan wel een beroep doen op incidentele subsidies.

In 2017 ontving Huis Bergh een bedrag van € 792.145,00 aan eenmalige subsidies en fondsen.

Dit jaar ontving Huis Bergh eenmalige bijdragen voor:

- het onderhoud van de rijksmonumenten (BRIM),
- de restauratie van de korenmolen aan de Zeddamsesweg (provincie Gelderland, de gemeente Montferland, BRIM)
- de verwerving van het 15de -eeuwse kroniekenhandschrift (Vereniging Rembrandt, mede dankzij haar BankGiroLoterij Aankoopfonds en haar Hendrickje Fonds, het Mondriaanfonds, Stichting Zabawas, Gravin van Bylandt Stichting, Stichting Dorodarte, Stichting Het Gasthuis, Stichting Stadskern, Stichting Berghs Belang, Kattendijke/Drucker Stichting en Stichting De Armenkorf)
- de tentoonstelling 'Honderd heiligen op Huis Bergh' (Kattendijke/Drucker Stichting, Stichting de Gijsselaar-Hintzenfonds, Stichting Fonds A.H. Martens van Sevenhoven, Gemeente Montferland, Stichting Berghs Belang, Stichting Stadskern, Stichting Het Gasthuis)
- de herinrichting van de Wapenkamer (Ridders van Huis Bergh)
- het project Lanenherstel Bergherbos (provincie Gelderland)
- het project vrijmaken Motte Montferland (Euregio Rhein-Waal).

Bijzondere schenking

Op 27 september heeft Huis Bergh een bedrag van € 230 ontvangen uit naam van de heer Maandag. Bij zijn uitvaart is gecollecteerd voor Huis Bergh i.p.v. bloemen. De heer Maandag heeft zijn leven lang gewoond met uitzicht op het kasteel. Zijn dochter: Ans Ruesen-Maandag en haar echtgenoot overhandigden het bedrag. Omdat de heer Maandag veel van de natuur hield, hebben we besloten het bedrag te besteden aan najaars- en winterbeplanting van de plantenbakken op de voorburcht.

Ridders in 2017

Rabobank Graafschap, Kremer Groep, Pas Reform, Interovo Egg Group, Pfixx Solar, Gemeente Montferland, Specialized Europe BV, Optimaal FM/Regio 8, Wim Bosman Expeditie BV/Mainfreight, Hulkenberg bv, Jobmax, Koninklijke Fassin BV, Hannie en Wim Hendriksen.

Heeren in 2017

Loodgieters- en Installatiebedrijf Kupers, Bouwbedrijf Hoffman, Heilbron Assurantiën, Oasem Media & Events, Agrio Uitgeverij, Rosendaal Makelaars, Ploccos Horcagroep, Berendhaus Groep.